

Position paper **Grondwateroverlast**

Positiebepaling van de drinkwatersector

Organisatie ~ VEWIN

Auteur ~ ir. J.A.M. Leeuwis-Tolboom en ir. J.H. Peters (DHV Water)

Projectleider ~ Rob Eijnsink

Datum ~ 13 december 2002

VEWIN Nummer ~ 2002/2/4227

Versie ~ 4

INHOUD

BLAD

	VOORWOORD	5
	POSITIE VAN WATERBEDRIJVEN (SAMENVATTING)	7
1	INLEIDING OP DE PROBLEMATIEK ROND GRONDWATEROVERLAST	9
2	VISIE OP AARD EN OORZAKEN VAN GRONDWATEROVERLAST	11
3	VISIE OP DE ROL VAN WATERBEDRIJVEN	13
4	VISIE OP OPLOSSINGEN	17
5	VISIE OP FINANCIERING	21
6	VISIE OP DE TOEDELING VAN HET GRONDWATERBEHEER	23
7	COLOFON	25

VOORWOORD

De problematiek van grondwateroverlast in stedelijk gebied staat de laatste tijd regelmatig in de schijnwerpers. De hinder en schade door te hoge grondwaterstanden zijn groot. Ook waterbedrijven worden in toenemende mate hiermee geconfronteerd en hierop aangesproken, niet alleen voor locaties waar zij grondwater winnen of wonnen maar ook daar buiten. Wassenaar, Eindhoven, Heemstede, Hengelo, Voerendaal, op diverse plaatsen is sprake van vernatting en overlast en schade voor omwonenden, soms ook als gevolg van verandering van de waterwinning. Grondwateroverlast in de bebouwde omgeving is een probleem dat vraagt om een aanpak. De drinkwatersector stelt zich actief en constructief op bij het vinden van oplossingen.

De problematiek is ook geplaatst binnen het kader van de taakverdeling tussen gemeenten en waterbeheerders met betrekking tot af- en ontwatering van stedelijk gebied. Op dit moment wordt een wijziging van het wettelijk kader voorbereid waarbij de verantwoordelijkheden in het grondwaterbeheer, met name het actieve peilbeheer, worden vastgelegd. De drinkwatersector heeft de wettelijke plicht een doelmatige drinkwatervoorziening te realiseren. Grondwater vormt een belangrijke en betrouwbare bron voor die watervoorziening. Van daaruit heeft de sector belang bij een duidelijke regeling van verantwoordelijkheden voor het grondwater. Dit rechtvaardigt een stevige verankering van het drinkwaterbelang in het grondwaterbeheer.

De Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN) neemt op basis van dit document een positie in ten aanzien van de problematiek rond grondwateroverlast in het stedelijke gebied en wil die uitdragen in de op handen zijnde discussie over de toedeling van de verantwoordelijkheid voor het grondwaterpeilbeheer in het stedelijke gebied. Ook vormt deze positie het vertrekpunt voor de sector in de discussie over oplossing van de bestaande overlastproblematiek.

In het document zijn voorbeelden opgenomen die illustreren hoe waterbedrijven werken aan oplossingen, hoe ze constructief en gebiedsgericht met de problematiek omgaan en invulling geven aan zorgvuldigheid en verantwoordelijkheid op dit gebied. Deze voorbeelden kunnen richting geven aan de acties of opstelling van andere waterbedrijven.

VEWIN, Rijswijk

December 2002

Drinkwater en Grondwater

De Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN) vertegenwoordigt de Nederlandse drinkwatersector. De vijftien waterbedrijven in Nederland zorgen ervoor dat er 24 uur per dag betrouwbaar drinkwater uit de kraan komt. Daartoe zijn ze verplicht vanuit de Waterleidingwet. Om de kwaliteit van het drinkwater te bewaken, hebben de bedrijven tevens een scherp oog voor mogelijke verontreiniging van de grondstof voor drinkwater. Uit oogpunt van continuïteit, kosten en maatschappelijke acceptatie van de waterwinning werken zij nadrukkelijk aan het herstel, het behoud, het beheer en de ontwikkeling van de natuur in waterwin- en beschermingsgebieden. Daarnaast stimuleren waterbedrijven duurzaam watergebruik door de consument.

Grondwater is een belangrijke bron voor drinkwater. Van elke drie liter drinkwater worden er twee geproduceerd uit grondwater. Waterbedrijven exploiteren daartoe ongeveer 250 winningen van grondwater verspreid over heel Nederland. Voor de winningen en infiltraties beschikken zij over vergunningen in het kader van de Grondwaterwet.

Grondwateronttrekking door waterbedrijven neemt per saldo niet of nauwelijks verder toe. Doelmatigheidsoperaties en bedreiging van de ruwwaterkwaliteit leiden tot beëindiging van sommige winningen en tot verdere benutting van vergunningen en infrastructuur op andere locaties. Waterbeleid van waterbeheerders is de afgelopen decennia gericht geweest op bestrijding van verdroging. Op een aantal plaatsen heeft dit echter ook onbedoeld grondwateroverlast gebracht. In combinatie met de natte winters in de jaren 90 is grondwateroverlast een belangrijk maatschappelijk probleem geworden. De vraag is in welke mate waterbedrijven veroorzaker zijn van grondwateroverlast, welke positie zij daarbij willen innemen en welke rol zij kunnen spelen, niet enkel als veroorzaker, maar vooral ook als oplosser. Daartoe is voorliggend document opgesteld.

POSITIE VAN WATERBEDRIJVEN (SAMENVATTING)

Waterbedrijven hebben te maken met grondwateroverlast

Op veel locaties worden waterbedrijven geconfronteerd met de problematiek van grondwateroverlast. Bedrijven worden er al dan niet terecht op aangesproken en stellen zich actief en constructief op bij het vinden van oplossingen. Het probleem biedt immers ook kansen voor optimalisatie van het waterbeheer en de doelmatigheid van de watervoorziening. Waterbedrijven kunnen met hun kennis en expertise een nuttige bijdrage leveren aan de oplossing van dit maatschappelijk probleem.

De oplossing voor grondwateroverlast wordt ook gezocht in een duidelijker toedeling van het grondwaterbeheer en het wettelijk vastleggen van verantwoordelijkheden. Naar verwachting wordt dit wettelijk kader in de toekomst geïntegreerd in een integrale waterwetgeving op het gebied van grond- en oppervlaktewater. Waterbedrijven hebben belang bij een goed waterbeheer en bij duidelijkheid in de verdeling van de verantwoordelijkheden.

Dit document beschrijft de positie die de drinkwatersector inneemt ten aanzien van de problematiek van grondwateroverlast. De sector wil hiermee antwoord geven op de volgende vragen:

1. In welke mate draagt de reductie van waterwinning bij aan grondwateroverlast?
2. Welke rol spelen waterbedrijven in situaties waarin sprake is (of zal zijn) van grondwateroverlast?
3. Hoe kunnen waterbedrijven bijdragen aan de oplossing van de problemen?
4. Welke bijdrage willen waterbedrijven leveren aan de financiering van oplossingen?
5. Wat vinden waterbedrijven van de toedeling van de verantwoordelijkheid voor het actieve grondwaterbeheer?

Een reductie of beëindiging van de winning van grondwater kan een oorzaak zijn van grondwateroverlast

Iedere situatie met grondwateroverlast is uniek en vereist een grondige analyse van de oorzaken. De problemen hebben doorgaans een mix aan oorzaken, waarbij vermindering van waterwinning er één kan zijn. De hoofdoorzaak is vaak een natuurlijke (veel neerslag of van nature hoge grondwaterstanden), die bij een (te) geringe ontwateringsdiepte in combinatie met niet hierop afgestemd ruimtegebruik, problemen oplevert. In een aantal situaties speelt ook verandering van de waterwinning voor de voorziening van drink- en industriewater een rol. Naar de mening van de sector vraagt deze problematiek die op zo veel plaatsen manifest is geworden om een herijking van het grondwaterbeleid. Daarbij zullen verdroging en grondwateroverlast integraal beoordeeld moeten worden.

Waterbedrijven willen zorgvuldigheid betrachten

Waterbedrijven zijn van mening dat daar waar reductie of beëindiging van een winning het gevolg is van provinciaal of gemeentelijk beleid, de provincie of gemeente ook verantwoordelijkheid moet nemen (ook financieel) voor eventuele gevolgen. Waterbedrijven stellen zich op het standpunt dat ook het onverplicht, uit eigen beweging, beëindigen of reduceren van een winning niet onrechtmatig is. Zeker niet als uit de opstelling en acties van het bedrijf blijkt dat het bedrijf zich de belangen van eventuele benadeelden aantrekt. Waterbedrijven willen dus aangesproken worden vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel. Vóór het beëindigen (of reduceren) van een waterwinning moet

zijn onderzocht in hoeverre dit kan leiden tot schade en hoe dat kan worden voorkomen. Waterbedrijven willen aan dat onderzoek bijdragen. Bovendien nemen de waterbedrijven voor de beëindiging of reductie een bepaalde periode in acht ('opzegtermijn') om betrokken en verantwoordelijke partijen de gelegenheid te bieden problemen te voorkomen. Waterbedrijven zorgen ervoor dat het voornemen tot sluiten of reduceren van een winning en de effecten daarvan worden gecommuniceerd. Ze willen voorts actief meedenken over oplossing van de knelpunten. Een aantal waterbedrijven beschikt over een draaiboek voor het sluiten van winningen. De acties en opstelling van het bedrijf zijn hierin beschreven. De gegroeide code voor zorgvuldig handelen bestaat uit 1) onderzoek van de effecten, 2) opzegtermijn, 3) communicatie van het voornemen en van de effecten en 4) actieve opstelling bij het zoeken naar oplossingen.

Waterbedrijven kunnen bijdragen aan oplossingen

De waterleidingsector is van mening dat grondwateroverlast een lokaal of regionaal probleem is, dat ook op dat niveau moet worden opgelost. In de eerste plaats zouden problemen echter moeten worden voorkomen, door een goede afstemming van ruimtelijke ordening en water. In het geval er toch problemen met grondwateroverlast optreden, tonen waterbedrijven zich gebiedsgericht constructieve partners, hoewel er formeel voor hen geen rol is weggelegd. Ze hebben bovendien expertise en kennis voor het zoeken naar oplossingen. Waterbedrijven willen dan ook bij de plan- en besluitvorming rond lokaal of regionaal waterbeheer betrokken worden.

Waterbedrijven willen aangesproken worden op de zorgvuldigheid van handelen, maar niet op het vergoeden van schade, noch op een bijdrage aan een nationaal schadefonds

Voordat besloten wordt grondwaterwinningen te stoppen of te reduceren moet onderzocht zijn wat daarvan de gevolgen zijn. Ook als problemen reeds zijn opgetreden, is een gedegen analyse van de oorzaken noodzakelijk. Per specifiek geval zullen oorzaken, oplossingen, maatregelen, financiering en schaderegeling moeten worden bepaald. Waterbedrijven willen meewerken en bijdragen aan onderzoek. Zij kunnen er voor kiezen om in specifieke gevallen ook maatregelen te helpen financieren. Ze benadrukken dat ze daarmee niet aansprakelijkheid erkennen. Waterbedrijven zien echter geen rechtvaardigingsmogelijkheden om bij te dragen aan een nationaal fonds voor grondwateroverlast. Zij vinden bovendien indirecte bijdragen via een verbreding van de doeleinden van de grondwaterheffing of grondwaterbelasting in dit kader niet gerechtvaardigd.

Toedeling van het grondwaterbeheer is nodig

Met grondwater als belangrijke bron voor drinkwater heeft de waterleidingsector belang bij een goed grondwaterbeheer. De sector onderschrijft dat toedeling van verantwoordelijkheid voor het stedelijke grondwaterbeheer nodig is, maar heeft geen uitgesproken voorkeur voor attributie van die taak aan een bepaalde organisatie. Wél is zij van mening dat voldaan moet worden aan randvoorwaarden ten aanzien van integrale afweging van belangen binnen de algemene democratie, duidelijkheid in de verdeling van verantwoordelijkheden binnen heldere kaders, een regionale benadering en afstemming met ander ruimtegebruik. Daarnaast dient het belang van de drinkwatervoorziening te worden gewaarborgd bij het nemen van besluiten ten aanzien van het grondwaterbeheer.

1 INLEIDING OP DE PROBLEMATIEK ROND GRONDWATEROVERLAST

Grondwateroverlast is steeds vaker een thema. Ook waterbedrijven worden hiermee geconfronteerd of hierop aangesproken. Het is daarom dat de drinkwatersector een positie inneemt voor wat betreft de verantwoordelijkheid en rol van waterbedrijven niet enkel als veroorzaker van wateroverlast, maar ook als oplosser daarvan. Het probleem is immers tegelijk ook een kans voor optimalisatie van het waterbeheer en vergroting van de doelmatigheid van de waterketen. Waterbedrijven kunnen bijdragen aan het oplossen van overlastproblemen. Ze beschikken over expertise en kennis daarvoor. Grondwateroverlast maakt bronnen beschikbaar die voor de watervoorziening mogelijk kunnen worden ingezet. Waterbedrijven hebben een voorkeur voor bronnen die op een eenvoudige manier te zuiveren zijn. Stedelijke grondwaterbronnen kunnen een optie zijn. Aan de hand van haalbaarheidsstudies zal moeten blijken in hoeverre er draagvlak is voor inzet van dat water en op welke wijze. Het zou de druk op bestaande grondwaterwinningen wegnemen en een meer efficiënte watervoorziening kunnen opleveren met minder transport van water.

Ook relevant is dat de Commissie van Advies inzake de Waterstaatswetgeving (CAW) in mei 2002 heeft geadviseerd over mogelijkheden, nut en noodzaak van een meer integrale waterwetgeving op het gebied van grond- en oppervlaktewater. De CAW is van mening dat vergaande integratie mogelijk is van bestaande wettelijke kaders. In een integrale waterwet zou onder meer het juridisch en financieel instrumentarium geregeld moeten worden. De wet op de Waterhuishouding en onder andere ook de Grondwaterwet zouden dus in deze 'superwaterwet' moeten opgaan. Ook in verband met eventuele integratie van de wetgeving is een standpunt over grondwaterbeheer en grondwateroverlast relevant.

Grondwateroverlast in het stedelijk gebied

In 2000 is door KPMG samen met Grontmij in opdracht van Rijkswaterstaat in beeld gebracht wat de omvang is van de schade in het stedelijk gebied als gevolg van te hoge of te lage grondwaterstanden¹. Daarbij is geconcludeerd dat de schade aan woningen door te hoge grondwaterstanden € 0,5 á 1,1 miljard bedraagt, terwijl de schade door te lage grondwaterstanden geschat is op circa € 0,9 miljard. Als oorzaak voor het ontstaan van deze problematiek is onder andere gewezen op een lacune voor wat betreft de verantwoordelijkheid voor grondwater die nog onvoldoende is vastgelegd.

KPMG adviseert in het rapport om voor de oplossing van deze problematiek onderscheid te maken in bestaande en nieuwe situaties. Voor bestaande situaties (alles wat ontstaan is voordat verantwoordelijkheden zijn vastgelegd; doel is dat te doen uiterlijk in 2005) is onder andere geadviseerd om een financiële regeling uit te werken, in de vorm van een stimuleringsregeling aanpak grondwateroverlast stedelijk gebied. Voor nieuwe situaties (met name gericht op het voorkomen daarvan) is onder meer geadviseerd om een visie uit te werken op de verantwoordelijkheden in het grondwaterbeheer en om deze verantwoordelijkheden ook wettelijk vast te leggen. Ook is voorgesteld om een bepaling

---

¹ KPMG / Grontmij, februari 2001: Grondwateroverlast in het stedelijk gebied: Een bestuurlijk-juridische en technische analyse als basis voor een structurele aanpak van een al jaren spelend vraagstuk. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Verkeer & Waterstaat, Rijkswaterstaat, Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA).

op te nemen in de Grondwaterwet voor vergoeding van schade. Verder zou de afstemming tussen water en ruimtelijke ordening verbeterd moeten worden. Het advies van KPMG is door het ministerie van Verkeer en Waterstaat overgenomen. Er is een projectgroep ingesteld welke de implementatie van dit advies zal gaan uitwerken.

Waterbedrijven en grondwateroverlast

Grondwateroverlast kan ontstaan doordat waterbedrijven invulling geven aan het beleid om verdroging te bestrijden. Dit leidt op diverse plaatsen tot aanpassingen of vermindering van grondwateronttrekkingen. Waterbedrijven worden op veel plaatsen ook geconfronteerd met de effecten van te hoge of te lage grondwaterstanden, doordat zij - al dan niet terecht - als veroorzaker van de schades worden aangesproken door overheid en of burgers. Grondwateroverlast is deels dus een probleem dat ontstaat als tegenhanger in de aanpak van verdroging. Ook hierbij tonen de bedrijven zich bereid om mee te denken over oplossingen voor deze problemen. Een heldere taakverdeling in het grondwaterbeheer is hierbij noodzakelijk.

Dit document beschrijft de positie die de drinkwatersector inneemt ten aanzien van de problematiek van grondwateroverlast. De sector wil hiermee antwoord geven op de volgende vragen:

1. In welke mate draagt de reductie van waterwinning bij aan grondwateroverlast?
2. Welke rol spelen waterbedrijven in situaties waarin sprake is (of zal zijn) van grondwateroverlast?
3. Hoe kunnen waterbedrijven bijdragen aan de oplossing van de problemen?
4. Welke bijdrage willen waterbedrijven leveren aan de financiering van oplossingen?
5. Wat vinden waterbedrijven van de toedeling van de verantwoordelijkheid voor het actieve grondwaterbeheer?

2 VISIE OP AARD EN OORZAKEN VAN GRONDWATEROVERLAST

Grondwateroverlast is een lokaal probleem, dat op veel plaatsen in Nederland optreedt. Belangrijke oorzaken van het probleem liggen in natuurlijke omstandigheden en in onvoldoende afstemming tussen ruimtelijke ordening en water. Grote hoeveelheden neerslag kunnen leiden tot hoge grondwaterstanden, in sommige gebieden te hoog voor de functie van dat gebied. Anders gezegd: de oorzaak is dan gelegen in verkeerde keuzes voor de gebiedsfuncties. Technische ingrepen kunnen natuurlijke omstandigheden wijzigen, zodat een gebied geschikt gemaakt wordt, bijvoorbeeld voor een stedelijke functie. Maar bij bijvoorbeeld extreme neerslag of door veranderingen van ingrepen in een gebied kan het probleem van grondwateroverlast de kop opsteken.

In het onderzoek van KPMG en Grontmij² wordt gesteld dat grondwateroverlast in stedelijk gebied het gevolg is van een (te) geringe ontwateringsdiepte in combinatie met een niet op maaiveldhoogte en grondwaterstand afgestemde bouw of inrichting. De overlast wordt lokaal vooral veroorzaakt doordat niet goed bouwrijp is gemaakt, doordat drainage niet goed (meer) functioneert en/of door bouwkundige gebreken. Meer regionale oorzaken hangen samen met het gevoerde oppervlaktewaterpeilbeheer, met vervanging van lekke riolen en met het stopzetten van grondwateronttrekkingen. In sommige van oorsprong natte gebieden hebben stedelijke winningen in het verleden feitelijk gefunctioneerd als (deel)oplossing voor het probleem van te hoge waterstanden.

Het stopzetten van grondwateronttrekkingen kan verschillende aanleidingen hebben. De provincie kan een vergunning voor de onttrekking wijzigen of intrekken op grond van beleidswijzigingen, bijvoorbeeld in het kader van verdrogingbestrijding of gewenste overschakeling van grondwater op oppervlaktewater als grondstof voor de watervoorziening. Maar de vergunning kan ook ingetrokken worden als sanctie, of omdat de vergunninghouder gedurende vier jaar geen gebruik heeft gemaakt van zijn vergunning of schriftelijk heeft verklaard er geen gebruik van te maken. Waterbedrijven kunnen zelf besluiten om een grondwateronttrekking te reduceren of stop te zetten vanuit het oogpunt van effecten van de winning op de omgeving, de waterkwaliteit, of om bedrijfstechnische of bedrijfseconomische redenen. Zo kan een waterbedrijf besluiten een winning preventief te reduceren of te sluiten in een situatie waarin als gevolg van ingrepen in het grondwaterbeschermingsgebied de bescherming van de kwaliteit van het gewonnen water niet langer voldoende kan worden gewaarborgd.

Door het reduceren of stopzetten van een grondwateronttrekking kan grondwateroverlast ontstaan. Naar de mening van de drinkwatersector vraagt de problematiek om integrale gebiedsspecifieke beoordeling van effecten. Ook een herijking van het waterbeleid is gewenst. Dat beleid was kennelijk te generiek gericht op bestrijding van verdroging met weinig oog voor (de onbedoeld soms ook optredende) grondwateroverlast.

---

² KPMG/Grontmij, februari 2001 (zie voetnoot 1)

Positie:

Een reductie of beëindiging van de winning van grondwater kan een oorzaak zijn van grondwateroverlast

Iedere situatie is uniek en vereist een grondige analyse van oorzaken van grondwateroverlast. De problemen hebben doorgaans een mix aan oorzaken, waarbij vermindering van waterwinning er één kan zijn. De hoofdoorzaak is vaak een natuurlijke (veel neerslag of van nature hoge grondwaterstanden), die bij een (te) geringe ontwateringsdiepte in combinatie met niet hierop afgestemd ruimtegebruik, problemen oplevert. In een aantal situaties speelt ook verandering van de waterwinning voor drink- en industriewatervoorziening een rol. Naar de mening van de sector vraagt de grondwateroverlast die op zo veel plaatsen manifest is geworden om een herijking van het grondwaterbeleid, waarbij er oog moet zijn voor verdroging maar zeker ook voor grondwateroverlast.

Case:

Gezamenlijke zoektocht naar de oorzaken van grondwateroverlast in Wassenaar

In de gemeente Wassenaar is de laatste jaren in toenemende mate sprake van grondwateroverlast. Er komen veel klachten binnen bij gemeente, provincie en bij alle waterbeheerders. Het probleem bestaat al sinds de jaren 50, maar de indruk bestaat dat het groter wordt. Het probleem wordt door honderden bewoners als zéér urgent beleefd. Daarom is, op initiatief van de gemeente, door bestuurders in 2001 een gezamenlijke werkgroep in het leven geroepen. Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH) heeft hierin plaatsgenomen en niet de schuldvraag voorop gesteld, maar de gezamenlijke zoektocht naar de oorzaken. In de werkgroep hebben naast DZH zitting: gemeente Wassenaar, provincie Zuid-Holland, waterschap De Oude Rijnstromen, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Delfland en RIZA.

Het onderzoek is opgedeeld in twee fases:

- 1) het in beeld brengen van de knelpunten (de verschillen tussen het actuele, optimale en gewenste grondwaterregime) en
- 2) het verkennen van oorzaken en oplossingen.

De uitkomst van het onderzoek is dat zeer veel oorzaken aan te wijzen zijn, een drietal natuurlijke alsook een tiental dat samenhangt met ingrepen in de waterhuishouding. De conclusie is dat de overlast in de bebouwde kom van Wassenaar zeer complex is en gebiedsafhankelijk (van wijk tot wijk verschillend) en vooral ontstaat (cq ontstaan is) door toegenomen regenval en plaatselijk door gebrekkig onderhoud of dempen van watergangen. Zoals de oorzaken sterk van plaats tot plaats wisselen, variëren ook de oplossingen (de maatregelenpakketten). Er was bestuurlijke wil om de sleutels te vinden voor verdeling van de kosten van de maatregelen over de verschillende partijen, inclusief bewoners. Die verdeelsleutels zijn gezocht en gevonden. Op 30 oktober 2002 zijn ze voorgelegd aan alle betrokkenen. Besloten is een grondwatermeetnet in te richten en te beheren en daarmee de problematiek te blijven volgen. DZH zal meedenken in de projectgroepen die de maatregelen uitwerken. Waar waterwinning oplossing kan bieden wil DZH de mogelijkheden onderzoeken, onder voorwaarde dat de voor de winning benodigde vergunningen verleend worden.

3 VISIE OP DE ROL VAN WATERBEDRIJVEN

Waterbedrijven zijn van mening dat in het stelsel van de Grondwaterwet zij als vergunninghouders het recht hebben om grondwateronttrekkingen te beëindigen of te reduceren. Zij hebben met de vergunning het recht en niet de plicht water te winnen. Wél zullen zij zorgvuldig handelen bij het stopzetten, reduceren of anderszins aanpassen van een winning.

In de Grondwaterwet is aan Gedeputeerde Staten de mogelijkheid gegeven om in de vergunning voorschriften op te nemen over voorafgaande melding van beëindiging of vermindering van de onttrekking. Artikel 14, lid 2 luidt als volgt: 'Aan de vergunning kunnen voorschriften worden verbonden ter bescherming van bij het grondwaterbeheer betrokken belangen. Deze voorschriften kunnen mede betrekking hebben op voorafgaande melding van beëindiging of vermindering van het onttrekken of het infiltreren'. Voorafgaand aan het besluit tot het beëindigen of reduceren van een winning onderzoekt het waterbedrijf de mogelijke gevolgen daarvan. Een aantal waterbedrijven beschikt over een draaiboek voor de reductie of sluiting van winningen.

In stedelijke gebieden gebeurt de afwatering door het waterschap en de ontwatering door de gemeente. Indien een waterbedrijf tijdig kennis geeft van het voornemen de onttrekking te beëindigen of reduceren hoeven genoemde partijen en het bevoegd gezag niet voor verrassingen komen te staan en zijn zij in de gelegenheid de nodige maatregelen te nemen. Door het voornemen vooraf te melden, kunnen tijdig maatregelen genomen worden om eventuele schade door grondwateroverlast te voorkomen of beperken. De 'opzegtermijn' is vastgelegd bij de vergunningverlening, of wordt bij de melding van het voornemen bepaald door het bevoegd gezag.

Waterbedrijven zijn zich er terdege van bewust dat het stoppen of reduceren van een grondwaterwinning grondwateroverlast kan veroorzaken. Tóch betekent de beëindiging of reductie in feite de terugkeer naar een meer natuurlijke grondwatersituatie. De winning heeft dus mogelijk zolang deze bestond problemen voorkomen. Daar waar reductie of beëindiging van een grondwaterwinning opgelegd is of het gevolg van provinciaal of gemeentelijk beleid (volgend uit bijvoorbeeld Grondwaterplan, Provinciaal Waterhuishoudingsplan of Bestemmingsplan) gaan waterbedrijven ervan uit dat provincie of gemeente verantwoordelijkheid neemt (ook financieel) voor eventuele nadelige gevolgen.

Waterbedrijven stellen zich op het standpunt dat ook het onverplicht beëindigen van een winning voor het waterbedrijf niet onrechtmatig is (het is immers het terugkeren naar een meer natuurlijk grondwatersituatie). Als geoordeeld zou worden dat dit tóch onrechtmatig is, zijn zij van mening dat het beëindigen zijn onrechtmatige karakter verliest als uit de opstelling en acties van het waterbedrijf blijkt dat het bedrijf zich de belangen van eventuele benadeelden aantrekt en rekenschap geeft van de belangen van derden. Waterbedrijven zijn van mening dat ze met de hierboven beschreven acties aan deze zorgvuldigheid invulling geven.

Positie:

Waterbedrijven willen zorgvuldigheid betrachten

Waterbedrijven zijn van mening dat daar waar reductie of beëindiging van een winning het gevolg is van provinciaal of gemeentelijk beleid, provincie of gemeente verantwoordelijkheid moet nemen (ook financieel) voor eventuele gevolgen. Waterbedrijven stellen zich op het standpunt dat ook het onverplicht, uit eigen beweging, beëindigen of reduceren van een winning niet onrechtmatig is. Zeker niet als uit de opstelling en acties van het bedrijf blijkt dat het bedrijf zich de belangen van eventuele benadeelden aantrekt. Waterbedrijven willen dus aangesproken worden vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel. Vóór het beëindigen (of reduceren) van een waterwinning moet zijn onderzocht in hoeverre dit mogelijksterwijs kan leiden tot het ontstaan van schade en hoe dat kan worden voorkomen. Waterbedrijven willen aan dat onderzoek bijdragen. Bovendien nemen de waterbedrijven voor de beëindiging of reductie een bepaalde periode in acht ('opzegtermijn') om betrokken en verantwoordelijke partijen de gelegenheid te bieden problemen te voorkomen. Waterbedrijven zorgen ervoor dat het voornemen tot sluiten of reduceren van een winning en de effecten daarvan worden gecommuniceerd. Ze willen voorts actief meedenken over oplossing van de knelpunten. Een aantal waterbedrijven beschikt over een draaiboek voor het sluiten van winningen. De acties en opstelling van het bedrijf zijn hierin beschreven. De gegroeide code voor zorgvuldig gedrag bestaat uit 1) onderzoek van de effecten, 2) opzegtermijn, 3) communicatie van het voornemen en van de effecten en 4) actieve opstelling bij het zoeken naar oplossingen.

Case:

Als een winning wordt stopgezet...

Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) heeft in de gemeente Voerendaal een aantal waterwinplaatsen (Barrier, Rivieren, In de Koning en Craubeek), waarvoor samen één grondwatervergunning is afgegeven. Om invulling te geven aan het provinciaal anti-verdrogingbeleid, heeft WML een oppervlaktewaterbedrijf ontwikkeld, waardoor de onttrekking van grondwater kan worden verminderd. In dit kader zijn onder andere de drie grondwaterwinplaatsen Barrier, Rivieren en In de Koning in januari 2001 gesloten.

WML beschikt over een draaiboek voor het sluiten van grondwaterwinplaatsen. Daarin is opgenomen dat WML de Provincie, de betrokken gemeenten en het waterschap tijdig op de hoogte stelt van het voornemen de winplaatsen te sluiten. In Voerendaal is dit gebeurd 18 maanden voorafgaand aan het daadwerkelijk sluiten. De betrokken partijen zijn hierdoor in staat gesteld eventuele maatregelen te ontwikkelen.

Gezien het feit dat Voerendaal van oudsher een nat gebied is, was WML zich er van bewust dat het stoppen van de waterwinning gevolgen zou kunnen hebben voor het gebied. In het kader van de aanpassing van de vergunning voor de winningen in Voerendaal voor de nieuwe situatie, heeft WML in overleg met de Provincie een onderzoek laten uitvoeren, waarin aandacht is besteed aan het effect van het stoppen van de winning op de omgeving. Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek heeft de Provincie het initiatief genomen in overleg te treden met de gemeente Voerendaal en daarbij alle betrokken partijen uitgenodigd.

Uitgangspunt van het overleg is, te komen tot een gezamenlijke oplossing van het probleem. De schuldvraag wordt niet ter discussie gesteld. WML heeft een actieve houding aangenomen en haar maatschappelijke betrokkenheid getoond. Besloten is om nieuw onderzoek te laten uitvoeren, waarbij gericht gekeken wordt naar het gebied waar de grondwateroverlast optreedt. De provincie en WML hebben gezamenlijk de kosten hiervoor betaald. De provincie heeft hiervoor geld vrijgemaakt uit de grondwaterheffing. WML beschouwt dit onderzoek ook als onderbouwing voor de aanvraag van de nieuwe vergunning voor de winning Craubeek.

Sinds februari 2002 wordt de gemeente Voerendaal geconfronteerd met burgers die last hebben van wateroverlast en inmiddels hebben deze mensen ook aangeklopt bij de Provincie en bij de WML. De vier betrokken partijen zullen gezamenlijk over de resultaten van het onderzoek communiceren met burgers en pers.

4 VISIE OP OPLOSSINGEN

Waterbedrijven zijn van mening dat grondwateroverlast zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Probleemsituaties kunnen vermeden worden door een goede afstemming van ruimtelijke ordening en water. In het stadium van planvorming moet rekening gehouden worden met de natuurlijke omstandigheden in het gebied.

Van provinciale grondwater- en waterhuishoudingsplannen gaat druk uit naar waterbedrijven om grondwaterwinningen te reduceren. Waterbedrijven geven invulling aan het beleid om verdroging te bestrijden. De grondwateroverlast die dientengevolge soms ook ontstaat, zorgt voor een meer genuanceerd beeld van verdroging. In genoemde plannen zal naar de mening van waterbedrijven daarom meer aandacht moeten worden besteed aan grondwateroverlast. Het beleid voor de bronnen voor watervoorziening zal tot stand moeten komen op basis van een integrale beoordeling van effecten als verdroging en grondwateroverlast.

Waterwinning is een belangrijke functie binnen het watersysteem. De drinkwatersector neemt haar belang binnen het waterbeheer serieus, eist dan ook een volwaardige plek op en is van mening dat hun betrokkenheid bij de planvorming en besluitvorming rond lokaal of regionaal waterbeheer gewenst is. Door betrokkenheid van waterbedrijven bij gemeentelijke waterplannen, provinciale waterhuishoudingsplannen en waterbeheersplannen van waterschappen kunnen zij een rol spelen bij het onderzoek naar de oorzaken van en het vinden van creatieve oplossingen voor grondwateroverlast. Zo kan goed gebruik gemaakt worden van de expertise van de bedrijven en kan hun rol bij het oplossen van eventuele knelpunten nader worden ingevuld.

Case:

Een waterplan voor Eindhoven

Eindhoven ligt laag in het Dommelbeekdal. In het stedelijk gebied zijn winningen van ondiep grondwater van waterbedrijven en industrieën in omvang gereduceerd. Sinds begin jaren 90 krijgt de gemeente in de winter veel klachten van bewoners: water in kruipruimtes, kelders, tuinen. De bewoners zijn georganiseerd in een bewonerscollectief, met de gemeente als aanspreekpunt. De gemeente coördineert de aanpak en faciliteert de uitvoering van de maatregelen. Voorts zijn Waterschap de Dommel, de Provincie Noord-Brabant en Brabant Water ook partij. En eigenlijk ook nog de industrieën, waaronder Philips. De gemeente trekt het opstellen van het waterplan Eindhoven. Het plan is leidend bij het genereren van maatregelen.

Kenmerkend is dat 1) de gemeente aanspreekpunt is, 2) zij via het waterplan veel partijen bij elkaar brengt en 3) Brabant Water volgend helpt zoeken naar oplossingen.

Een recente ontwikkeling is dat de Provincie het initiatief genomen heeft, samen met gemeente, waterschap en waterbedrijf, om te verkennen hoe wateroverlast leidt tot beschikbaarheid (kwantitatief en kwalitatief) van grondwater en hoe dit water mogelijk nuttig zou kunnen worden ingezet. Financiering van de gewenste drooglegging en de inzet van grondwater kan wellicht voor een deel gevonden worden in besparingen op drainage.

Case:

Anti-verdroging en vernatting

In 1999 is een convenant gesloten tussen onder meer de provincie Utrecht en Hydron Midden-Nederland (toen nog WMN). Eén van de afspraken daarin was dat Hydron Midden-Nederland de reductie van winningen op de Utrechtse Heuvelrug zo spoedig mogelijk zou realiseren met het oogmerk kansen te bieden voor natte natuur. Inmiddels zijn winningen in Baarn en Lage Vuursche gesloten. De winning in Soest stopt eind 2002. De gezamenlijke reductie van deze drie winningen bedraagt 2.5 miljoen m³ per jaar.

In het kader van het ROL-project (Ruwwater naar het Oude Land) komt vanuit Flevoland ruwwater beschikbaar, waardoor enkele winningen op de Utrechtse Heuvelrug gereduceerd kunnen worden. Het gaat om sluiting van de winning Hoge Weg (4.0 miljoen m³ per jaar) en reductie van de winning Amersfoortse Berg (van 3.0 naar 1.5 miljoen m³ per jaar) in de gemeente Amersfoort en reductie van de winning Groenekan (van 10.0 naar 7.5 miljoen m³ per jaar). In de gemeente Amersfoort is een nieuwe winplaats Koedijkerweg in ontwikkeling, met een vergunde capaciteit van 1.5 miljoen m³ per jaar. Dit water en ROL-water zal samen op Hoge Weg gezuiverd worden. Op de locatie Hoge Weg stopt dus de winning maar blijft de zuivering in stand. Er is dus sprake van een reductie van in totaal 10.5 en een nieuwe winning van 1.5 miljoen m³ per jaar. Per saldo een reductie van 9.0 miljoen m³ per jaar.

De reductie van de winning Hoge Weg zal - conform het convenant - plaatsvinden in het kalenderjaar 2003. Eind 2001, begin 2002, is door de provincie Utrecht een quick scan uitgevoerd naar de effecten van de reductie te Amersfoort, waarbij de mogelijke problemen zijn ingeschat. De conclusie was dat de mogelijkheid bestaat dat grondwateroverlast op zal treden. Ook nu al ontvangt de gemeente Amersfoort klachten van bewoners, terwijl reductie van de winningen in Amersfoort nog niet geëffectueerd is. Uit onderzoek blijkt dat in grote delen van Amersfoort nu al niet voldaan wordt aan landelijke normen voor stedelijke ontwatering. Dat voorspelt niet veel goeds.

Het ROL-project vordert gestaag. Hydron voert het convenant uit en reduceert de winningen. Investeringen in leidingen en winplaatsen worden door Hydron Midden-Nederland, Hydron Flevoland en Vitens gedaan. Daarover zijn afspraken met Hydron (Midden-Nederland en Flevoland) en Vitens. Hydron kan niet zonder grote (kosten) implicaties de aanvoer van ROL-water en de reductie van de winningen in Amersfoort uitstellen. Maar er is wel politieke, bestuurlijke druk (van provincie en gemeente) om te wachten met de reductie tot de maatregelen om grondwateroverlast te voorkomen zijn uitgevoerd. De gemeente Amersfoort heeft een brief gestuurd aan de provincie Utrecht en Hydron Midden-Nederland en heeft beide aansprakelijk gesteld. Binnenkort vindt bestuurlijk overleg plaats tussen Hydron, Gemeente en Provincie. Hydron wil vanuit de maatschappelijke rol actief meedenken over de noodzakelijke oplossingen. Op basis van de overeenkomst met de provincie is Hydron echter geen partij in financiële zin wanneer het gaat om het realiseren van maatregelen ter bestrijding van de grondwateroverlast. Ook het faseren van de reductie, in afwachting van de maatregelen, is slechts mogelijk voorzover passend binnen contractafspraken met de ROL-partners.

Als problemen met grondwateroverlast in stedelijk gebied niet voorkomen kunnen worden, omdat een stad nu eenmaal op een minder geschikte, natte locatie ligt, zullen oplossingen gezocht moeten worden.

Iedere situatie waarin grondwateroverlast optreedt is uniek en vereist een grondige analyse van de oorzaken. De expertise van waterbedrijven op het gebied van grondwater en de ondergrond is in deze situaties waardevol. De bedrijven zijn bereid om onderzoek te ondersteunen naar de veelal complexe en in elkaar grijpende oorzaken van lokale grondwateroverlast. Op basis van die kennis, en van feitelijke verantwoordelijkheden, zal naar oplossingen gezocht moeten worden. Waterbedrijven stellen zich hierbij constructief op.

Een constructieve opstelling bij het vinden van oplossingen van grondwateroverlast is voor waterbedrijven een kans een bijdrage te leveren aan de optimalisatie van het water(keten)beheer en daarmee aan een 'uitstekende bedrijfsvoering' en aan 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. De participatie van waterbedrijven in projecten om problemen met grondwateroverlast duurzaam op te lossen kan de huidige druk op winningen en grondstofvoorraden ontlasten, een meer efficiënte grondstofvoorziening opleveren, lagere transportkosten garanderen, de deur openen naar verdere samenwerking in de waterketen en bijdragen aan een innovatief imago van de sector. Daarnaast mag van een bijdrage aan het oplossen van een maatschappelijk probleem als wateroverlast een positieve waardering van publiek, klanten, politiek en aandeelhouders verwacht worden.

De waterbedrijven kiezen voor een oplossingsgerichte benadering van problemen met grondwateroverlast, met een maatschappelijke optimalisatie van het gebruik van het watersysteem als doel. Oplossingen kunnen liggen in het beschikbaar komen van extra grondwaterbronnen in of nabij het stedelijk gebied. Deze zouden nuttig ingezet kunnen worden als bron voor de (drink)watervoorziening. Waterbedrijven zijn echter geen grondwatersaneerder. De waterkwaliteit kan reden zijn om niet te kiezen voor stedelijke grondwaterbronnen, waarvan bovendien de bescherming minder goed mogelijk is, als dit leidt tot vermindering van beschikbaarheid van goede bronnen in het landelijke gebied.

Positie:

Waterbedrijven kunnen bijdragen aan oplossingen

De waterleidingsector is van mening dat grondwateroverlast een lokaal of regionaal probleem is, dat op dat niveau moet worden opgelost. In de eerste plaats zouden problemen echter moeten worden voorkomen, door een goede afstemming van ruimtelijke ordening en water. In het geval er toch problemen met grondwateroverlast optreden, tonen waterbedrijven zich gebiedsgericht constructieve partners, hoewel er formeel voor hen geen rol is weggelegd. Ze hebben bovendien expertise en kennis voor het zoeken naar oplossingen. Waterbedrijven willen dan ook bij de plan- en besluitvorming rond lokaal of regionaal waterbeheer betrokken worden.

Case:

Duurzaam oplossen grondwateroverlast

In Hengelo is de grondwaterwinning van Vitens (toen nog WMO) gestopt in 2000. Redenen waren dat de winning klein was, het water een hoge hardheid had en de borging van de waterkwaliteit onzeker was door de bodemverontreinigingen die een stedelijk gebied kenmerken. Neveneffect van de stopzetting is aantoonbare extra grondwateroverlast in bepaalde wijken van de stad. Een tijdelijke maatregel is getroffen. Als grondwater stijgt tot boven een bepaalde waarde, wordt de winning weer gestart. Het water wordt geloosd in de Berflobeek.

Gemeente Hengelo, Waterschap Regge en Dinkel, Vitens en Provincie Overijssel zijn samen op zoek gegaan naar een meer duurzame oplossing van de grondwateroverlast. De vier genoemde partijen werken samen binnen een platform, genaamd het Waterpact van Twente. Een vergelijkbaar initiatief is inmiddels ook gestart in de gemeente Enschede.

De initiatieven in Hengelo en Enschede hebben geleid tot een nieuw denkmodel ter oplossing van grondwateroverlast. Centraal in dit model staat het bereiken van een zo hoog mogelijke duurzaamheid bij zo laag mogelijke kosten. Hiertoe legt het model een koppeling tussen wateraanbod en watervraag. Bij de watervraag gaat het zowel om de behoefte aan water binnen de waterketen (industrie-, bus- en huishoudwater, doorspoelen riolering, etc.) als binnen het watersysteem (beregening, voeding beken, doorspoelen vijvers, etc.). Een opgestelde duurzaamheidscascade ordent de verschillende soorten watervragers naar de mate van duurzaamheid.

Voor de afstemming tussen wateraanbod (pieken) en watervraag (continu) wordt maximaal gebruik gemaakt van de buffercapaciteit van de bodem waarbij met de grondwaterstanden binnen het stedelijk gebied kan worden gespeeld, mits de belangen buiten de stad niet worden geschaad.

Het lokaal koppelen van het wateraanbod en de watervraag ter oplossing van de grondwateroverlast biedt niet alleen milieu-voordelen (besparing drinkwater, minder energiegebruik), maar ook een bredere financieringsgrondslag. De baten bestaan uit het opgeloste grondwateroverlastprobleem, de vermindering van schoon drainagewater in de riolering en de dekking van de lokale vraag naar 'ander' water. In principe kunnen geldstromen gekoppeld aan deze baten worden ingezet voor de financiering. De bundeling van deze geldstromen in combinatie met de besparingen op de investeringen in ontwateringsmiddelen bieden een goede basis voor een gezonde financiële exploitatie. Een eerste fase van het project is in uitvoering.

5 VISIE OP FINANCIERING

De Grondwaterwet biedt voldoende aanknopingspunten om vergoeding van de schade te regelen als gevolg van het starten van een activiteit, bijvoorbeeld een grondwateronttrekking waardoor lage grondwaterstanden optreden. Er is echter geen regeling voor schade die ontstaat door het stoppen van een activiteit of door het niet langer benutten van een vergunning voor het winnen waardoor de grondwaterstand stijgt. Op dit moment wordt nagegaan of het mogelijk is om een financiële regeling uit te werken voor bestaande situaties met grondwateroverlast (nationaal schadefonds). En voorts of het mogelijk is voor nieuwe situaties in de Grondwaterwet een schadebepaling op te nemen.

Waterbedrijven worden aangesproken om bij te dragen aan de vergoeding van schades, welke ontstaan als gevolg van de reductie of beëindiging van grondwaterwinningen. Dergelijke financiële bijdragen zijn wat de sector betreft echter niet aan de orde. Zeker niet daar waar vermindering van de onttrekking het directe gevolg is van provinciaal beleid in het kader van bestrijding van verdroging of veiligstelling van grondwatervoorraden.

Waterbedrijven zijn van mening dat de aard van de problematiek een belangrijke financiële verantwoordelijkheid schept voor de betrokken overheden. Fondsvorming kan de aanpak van grondwateroverlast bevorderen. Vanuit hun eigen verantwoordelijkheid zien de bedrijven geen rechtvaardigingsmogelijkheid om aan dergelijke fondsen bij te dragen. Ook indirecte bijdragen van waterbedrijven (via grondwaterheffing of -belasting) zijn niet te rechtvaardigen.

De waterbedrijven dragen in principe niet bij aan de vergoeding van schades. Ze kunnen er wel echter wel voor kiezen om in specifieke gevallen eventueel regionaal of lokaal maatregelen mede te financieren. Een aanvullende (doch onverplichte) bijdrage in de kosten kan leiden tot versnelling van de uitvoering van de maatregelen en dispuut en negatieve publiciteit (de burgers die overlast ervaren zijn doorgaans ook klanten van het waterbedrijf) voorkomen. Waterbedrijven zijn daartoe niet civielrechtelijk gehouden en kunnen daartoe niet gehouden worden. Een eventuele bijdrage houdt dus geen erkenning in van aansprakelijkheid.

Waterbedrijven pleiten voor creatieve (maatschappelijk optimale) oplossingen. Strikte toepassing van de Wet Belasting op Milieugrondslag belemmert dergelijke creatieve oplossingen. In het geval stedelijk grondwater wordt gewonnen en ingezet om wateroverlast te bestrijden valt te denken aan financiële constructies in verband met een mindere waterkwaliteit. Hierbij kan gedacht worden aan een gereduceerde heffing, geen of een geringere grondwaterbelasting (de provincie zou in dat geval genegen moeten zijn om de vergunning ambtelijk te wijzigen en expliciet hierin op te nemen dat het oogmerk van de winning niet is het winnen van water voor de drinkwatervoorziening maar het bestrijden van wateroverlast), en stimulering of financiering uit bespaarde maatregelen (voor drainage), die niet nodig zijn als de overlast wordt bestreden door middel van grondwaterwinning.

Positie:

Waterbedrijven willen aangesproken worden op de zorgvuldigheid van handelen, maar niet op het vergoeden van schade, noch op een bijdrage aan een nationaal schadefonds

Voordat besloten wordt grondwaterwinningen te stoppen of te reduceren moet onderzocht zijn wat daarvan de gevolgen zijn. Ook als problemen reeds zijn opgetreden, is een gedegen analyse van de oorzaken noodzakelijk. Per specifiek geval zullen oorzaken, oplossingen, maatregelen, financiering en schaderegeling moeten worden bepaald. Waterbedrijven willen meewerken en bijdragen aan onderzoek. Zij kunnen er voor kiezen om in specifieke gevallen maatregelen te helpen financieren. Ze benadrukken dat ze in dat geval daarmee niet aansprakelijkheid erkennen. Waterbedrijven zien echter geen rechtvaardigingsmogelijkheden om bij te dragen aan een nationaal fonds voor grondwateroverlast. Zij vinden bovendien indirecte bijdragen via een verbreding van de doeleinden van de grondwaterheffing of via de grondwaterbelasting in dit kader niet gerechtvaardigd.

Case:

Financiële ondersteuning van maatregelen

In de Kennemerduinen is lang en veel water gewonnen. Er is provinciaal beleid om de winning sterk te reduceren. Doel hiervan is de grondwaterstand te verhogen en in de duinen de natuurwaarden te herstellen. Voorts heeft PWN om bedrijfseconomische redenen de winning volledig gestopt. PWN levert in het hele voorzieningsgebied onthard water. Instandhouden van de winning zou inhouden dat een ontharding gebouwd moet worden in Overveen. Bovendien is dit water niet nodig aangezien op andere locaties ruim voldoende water wordt geproduceerd.

PWN stelt zich op het standpunt dat slechts een gering deel van de grondwaterstandstijging buiten de duinen verband houdt met de vermindering respectievelijk beëindiging van de winningen. Belangrijker oorzaken zijn de toegenomen hoeveelheden neerslag, de toename van het verharde oppervlak en de vervanging van riolen die in het verleden draineerden. Voor zover de stijging wél het gevolg is van de winning, acht PWN een overgangstermijn van 5 jaar redelijk. Hierbinnen kunnen door derden maatregelen worden getroffen om overlast tegen te gaan. PWN heeft ertoe besloten eenmalig bij te dragen aan de kosten van benodigde drainagemaatregelen om daarmee uitvoering te versnellen. PWN kon zo besparen op de kosten voor het instandhouden van de winning gedurende een overgangstermijn die op deze wijze kon worden verkort. Met de provincie als coördinerend orgaan en met de gemeenten zijn afspraken gemaakt en deze zijn conform uitgevoerd. Per 1 mei 2002 is de winning volledig gestopt.

6 VISIE OP DE TOEDELING VAN HET GRONDWATERBEHEER

Op dit moment is de verantwoordelijkheid voor het operationele grondwaterpeilbeheer niet wettelijk toebedeeld. In de studie van KPMG is dit aangeduid als een belangrijk knelpunt in de aanpak van de grondwateroverlast. Het passieve grondwaterbeheer ligt zowel strategisch (beleid) als operationeel (vergunningverlening) bij de provincies. In het kader van de aanpak van de grondwateroverlast is het ministerie van Verkeer & Waterstaat bezig met het voorbereiden van een wetsvoorstel waarin de verantwoordelijkheid voor het operationele grondwaterpeilbeheer aan een nader te bepalen overheidslaag wordt toebedeeld. Omdat het grondwaterbeheer de waterbedrijven raakt als gebruikers van het watersysteem, hebben zij een visie op deze toedeling van het grondwaterbeheer. Overigens wordt vermeld dat zowel waterbeheer als watervoorziening maatschappelijke belangen zijn, waarvoor de primaire zorg bij de overheid ligt die integrale afwegingen dient te maken.

De waterleidingsector onderschrijft dat het zeer wenselijk is de verantwoordelijkheid voor het operationele grondwaterpeilbeheer toe te delen, mede in het kader van de grondwateroverlast problematiek. Waterbedrijven willen betrokken zijn bij zowel de strategische beleidsvorming als bij de operationele uitvoering van het grondwaterbeheer. De sector heeft geen uitgesproken voorkeur voor attributie van het operationele grondwaterpeilbeheer aan een bepaalde overheidslaag. Wel wil zij daarbij enige randvoorwaarden aangeven. Vertrekpunt bij de toedeling van taken in het grondwaterbeheer moet zijn dat op strategisch niveau een integrale afweging van belangen plaatsvindt door de algemene democratie. Scheiding tussen strategische en operationele taken over verschillende overheden is eventueel mogelijk, op voorwaarde dat er een helder kader is voor doorwerking van het strategische beleid, dat momenteel bij provincies ligt, naar de operationele uitvoering daarvan. Op dit moment ontbreekt het nog aan dergelijke kaders.

Over de toedeling van het grondwaterbeheer op operationeel niveau bestaat nog discussie. Hier zou in principe het passieve en actieve beheer ook nog aan gescheiden overheden toebedeeld kunnen worden. Teneinde eenheid in uitvoering en transparantie te kunnen garanderen lijkt dit echter niet wenselijk. Voorwaarde bij attributie van het operationele beheer aan lagere overheden is in ieder geval dat op een heldere en transparante wijze invulling wordt gegeven aan het strategisch beleid en dat de provincie daar feitelijk ook op toeziet.

De waterbedrijven zijn van mening dat het belang van de drinkwatervoorziening voldoende gewaarborgd dient te blijven bij besluiten over stedelijk grondwaterbeheer. Hierbij zou ook de regionale inspectie voor volksgezondheid een toetsende rol kunnen spelen. Wettelijke verantwoordelijkheid van waterbedrijven voor een doelmatige drinkwatervoorziening houdt de plicht in voor provincies, gemeenten en waterschappen om waterbedrijven te betrekken bij het grondwaterbeheer.

Positie:

Toedeling van het grondwaterbeheer is nodig

Met grondwater als belangrijke bron voor drinkwater, heeft de waterleidingsector belang bij een goed grondwaterbeheer. De sector onderschrijft dat toedeling van verantwoordelijkheid voor het stedelijke grondwaterbeheer nodig is, maar heeft geen uitgesproken voorkeur voor attributie van die taak aan een bepaalde organisatie. Wél is zij van mening dat voldaan moet worden aan randvoorwaarden ten aanzien van een integrale afweging van belangen binnen de algemene democratie, duidelijkheid, een regionale benadering en afstemming met ander ruimtegebruik. Daarnaast dient het belang van de drinkwatervoorziening te worden gewaarborgd bij het nemen van besluiten ten aanzien van het grondwaterbeheer.

7 COLOFON

Samenstelling begeleidingsgroep grondwateroverlast

Drs. ing R.J. Eijsink, voorzitter (VEWIN)
Mr. W. Slok (VEWIN)
Ing. P. Dammers (Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)
Ing. J. van Essen (Vitens)
M.L. Geurts (Waterleiding Maatschappij Limburg)
Mr. R. van Hulst (Brabant Water)
Ing. F.L.M.G. van Laarhoven (Hydron Midden-Nederland)
Mr. J.C.M. Mokveld (PWN)
Ing. H. Schouteten (Waterleiding Maatschappij Limburg)
Mr. R. Soetendal (Gemeentewaterleidingen Amsterdam)
Ing. R. Straatman (Brabant Water)
Ir. J.H. Peters, penvoering (DHV Water)
Ir. J.A.M. Leeuwis-Tolboom, penvoering (DHV Water)

Opdrachtgever	: VEWIN
Project	: Grondwateroverlast
Dossier	: V8464-01-001
VEWIN-project	: 4227
Omvang rapport	: 25 pagina's
Auteurs	: ir. J.A.M. Leeuwis-Tolboom en ir. J.H. Peters (DHV Water)
Datum	: 13 december 2002
Naam/Paraaf	: drs. ing. R.J. Eijsink (VEWIN) /
